CZU: 343.31/.32:342.3:351.86(478) **https://doi.org/10.59295/sum8(188)2025_02**

ANALIZA CONCEPTUALĂ A NOȚIUNII DE „TRĂDAREA DE PATRIE”

Ion BALANEL,
Universitatea de Stat din Moldova

Conținutul prezentului articol se referă la analiza atât științifică, cât și legală a conceptului de „Trădarea de Patrie”. Infracțiunea de „Trădarea de Patrie” reprezintă una dintre infracțiunile deosebit de grave care subminează valorile fundamentale prevăzute în art. 1 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, precum suveranitatea, independența, caracterul unitar și indivizibil al Republicii Moldova. Cercetarea conceptului de „Trădarea de Patrie” este indispensabilă, deoarece pentru încadrarea juridică a faptei este necesară cunoașterea și înțelegerea esenței acestei infracțiuni prevăzute în legislația penală națională.

Cuvinte-cheie: *Trădarea de Patrie, stat, Republica Moldova, suveranitate, independență, unitate, indivizibilitate, securitate, capacitatea de apărare.*

CONCEPTUAL ANALYSIS OF THE NOTION OF TREASON AGAINST THE HOMELAND

The content of this article refers to both the scientific and legal analysis of the concept of „Treason”. The relevance of this article lies in the fact that the crime of „Treason” is one of the extremely serious crimes that undermine those fundamental values provided for in art. 1 paragraph (1) of the Constitution of the Republic of Moldova, such as sovereignty, independence, unitary and indivisible character of the Republic of Moldova. Researching the concept of „Treason” is indispensable, because for the legal classification of the act it is necessary to know and understand the essence of this crime within the framework of national criminal legislation.

Keywords: *treason, state, Republic of Moldova, sovereignty, independence, unity, indivisibility, security, defense capacity.*

Introducere

Statul ca organizare politică a societății, cu funcții și sarcini deosebit de importante, trebuie să se bucure de o existență în afara oricărui pericol, tocmai pentru a-și putea îndeplini aceste funcții și sarcini. Faptele care sunt de natură să aducă atingere ființei statului, atributelor fundamentale care îi sunt inerente, condițiilor necesare îndeplinirii funcțiilor și sancțiunilor sale prezintă o mare periculozitate socială [1, p. 23].

„Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil”, iar „forma de guvernământ a statului este republica” [2]. Protejarea acestor atribute fundamentale ale statului sunt realizate de legea penală prin constituirea grupului de infracțiuni prevăzute în Capitolul XVII din Partea Specială a Codului penal, care au menirea să apere prin mijloacele sale specifice valorile fundamentale ale societății, care pot aduce atingere suveranității, inviolabilității teritoriale sau a securității Republicii Moldova.

În aceeași ordine de idei, trebuie să ținem cont și de faptul că „devotamentul față de țară este sacru” [2], iar orice încălcare adusă acestei obligații constituționale adoptă forma cea mai gravă, care poate fi sancționată aspru, conform prevederilor legislației penale naționale.

Prin urmare, în vederea prevenirii oricărei situații de destabilizare politică, economică sau socială ori influențarea sub diferite forme a securității interne sau externe a țării, care pot fi realizate în detrimentul Republicii Moldova, legiuitorul a prevăzut fapta infracțională de *Trădarea de Patrie*.

Rezultate obținute și discuții

Potrivit DEX-ului, termenul „a trăda” înseamnă a înșela în mod voit și perfid încrederea cuiva, săvârșind acte care îi sunt potrivnice, pactizând cu dușmanul [3]. Sau într-o altă accepțiune, „a trăda” semnifică a fi neloial față de cineva sau de ceva, a se abate de la o linie de conduită, a dovedi inconsecvență față de o acțiune, de o idee etc. [4, p. 1107].

În doctrina penală română „Trădarea" este privită ca o faptă de o gravitate excepțională, indiferent de forma în care se manifestă, fapta nu creează numai o stare de pericol pentru suvernanitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului, atribut fără de care statul român nu ar fi de conceput, ci constituie, în același timp, o încălcare a obligației de fidelitate, pe care fiecare cetățean român o are față de țara sa [1, p. 31].

Gh. Diaconescu și C. Duvac remarcă faptul că „Trădarea exprimă, sub aspect moral, ultima treaptă pe care poate să coboare un individ din punctul de vedere al fidelității față de națiune, față de statul al cărui cetățean este ori care l-a adoptat. Totodată, se situează pe treapta cea mai înaltă de pericol social pe care o poate atinge fapta unei persoane. Într-adevăr, nicio altă manifestare umană nu poate depăși în gravitate pe aceea incriminată, în toate statele lumii și încă de la primele legiuiri penale, sub denumirea de trădare (sau „trădare de Patrie", „înaltă trădare" etc)". [5, p. 6].

Autorul rus A. E. Beliaev definește „Trădarea de Patrie" ca fiind încălcarea de către un cetățean al Federației Ruse a fidelității față de propriul stat, prin participarea la activități ostile desfășurate în colaborare cu forțele externe împotriva propriei țări. Iar „Trădătorul" este o persoană care își trădează statul, devenind complice sau unealtă a unor forțe străine ostile [6, p. 603].

Așadar, în opinia unor autori ruși, se consideră că *trădătorul* nu comite doar un act de trădare față de stat, ci și față de propria țară, adică față de societate și poporul acesteia. Cu alte cuvinte, el trădează Federația Rusă ca un sistem unitar, care cuprinde națiunea, societatea și statul. Acest lucru este evidențiat, de altfel, și de formularea dispoziției art. 275 din Codul penal al Federației Ruse, potrivit căreia trădarea se săvârșește în detrimentul securității externe nu doar a statului, ci și a Federației Ruse în ansamblu. Prin urmare, în opinia lor, denumirea infracțiunii de „Trădarea de Stat" prevăzută în titlul art. 275 din Codul penal al Federației Ruse nu corespunde conținutului dispoziției acestei norme. Ținând cont de considerentele expuse mai sus, ei propun ca titlul art. 275 din Codul penal al Federației Ruse să fie înlocuit cu o formulare mai precisă precum „*Trădarea Federației Ruse"* [6, p. 604].

V.N. Ribciuk subliniază că esența infracțiunilor de „Trădare de stat" și „Spionajul" pot fi definite ca acordarea de sprijin unui stat străin, unei organizații străine sau reprezentanților acestora în desfășurarea unor activități ostile, în detrimentul securității externe a Federației Ruse. În funcție de obiectul juridic al infracțiunii și de modalitatea de comitere a faptei, „Trădarea de stat" se clasifică în forme precum spionajul, divulgarea secretului de stat și alte forme de acordare de sprijin. Distincția dintre „Trădarea de stat" sub forma spionajului, reglementată de Codul penal al Federației Ruse și „Spionajul", de asemenea prevăzut în același act normativ, se realizează în baza calității speciale a subiectului infracțiunii în fiecare dintre aceste cazuri [6, p. 608].

În accepțiunea legii penale în vigoare a Republicii Moldova, „Trădarea de Patrie", în varianta-tip, care este incriminată în alin. (1) al art. 337 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – *CP RM*), reprezintă fapta săvârșită intenționat de către un cetățean al Republicii Moldova împotriva suveranității, independenței, unității, indivizibilității, securității sau capacității de apărare a Republicii Moldova, în interesul unui stat străin, al unei organizații străine, al unei entități anticonstituționale sau al reprezentanților lor, exprimată prin: trecere de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat, spionaj, divulgare a secretului de stat sau acordare de ajutor în vederea desfășurării unor activități ostile împotriva securității statului [7].

Pentru a înțelege conceptul noțiunii de „Trădarea de Patrie", este necesar de examinat *latura obiectivă* a acestei infracțiuni, care include următoarele acțiuni cu caracter alternativ: trecerea de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat, spionaj, divulgare a secretului de stat și acordarea de ajutor în vederea desfășurării unor activități ostile împotriva securității statului.

Prin „trecere de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat" se înţelege refugierea pe teritoriul ocupat de inamic sau intrarea în serviciul acestuia, prin înrolare în forţele militare sau în alte formaţiuni de luptă inamice, în unităţile de cercetare, poliţie etc. Prin „duşman" se are în vedere fiecare dintre părţile beligerante implicate într-un conflict armat, privite în raport una faţă de alta. Iată de ce trecerea de partea duşmanului, ca modalitate de realizare a trădării de Patrie, se poate atesta numai în timpul unui conflict armat [8, p. 998].

Pornind de la aceste aspecte, această formă de manifestare a „Trădării de Patrie" implică o schimbare esențială de loialitate din partea cetățeanului, care, în contextul unui conflict armat, adoptă în mod conștient

o poziție contrară intereselor statului. Totodată, pentru a înțelege pe deplin întinderea și gravitatea acestei infracțiuni, este necesar să fie analizate și celelalte modalități prevăzute de lege, cum ar fi „spionajul” sau „divulgarea secretului de stat”, care, deși pot apărea în contexte diferite față de „trecere de partea inamicului pe timp de război sau conflict armat”, afectează în mod similar securitatea națională.

Prin „spionaj” se înţelege o activitate dușmănoasă care prejudiciază interesele statale. Cetățeanul Republicii Moldova este recrutat de către serviciul special al unei țării străine și, ca urmare, colaborează cu acest serviciu, de obicei fiind remunerat, îndeplinind însărcinările primite de la reprezentanții acestui serviciu cu care colaborează nemijlocit [9, p. 418].

Legiuitorul nu definește noțiunea de „spionaj” în art. 337 CP RM, acest lucru fiind stipulat în art. 338 CP RM care prevede, transmiterea, precum și sustragerea sau culegerea de informații ce constituie secret de stat în scopul transmiterii lor unui stat străin, unei organizații străine, unei entități anticonstituționale sau agenturii lor, precum și transmiterea sau culegerea, din însărcinarea serviciului de spionaj străin sau al unei entități anticonstituționale, a altor informații pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova [7].

În cele din urmă, noțiunea de „spionaj” reglementată în conformitate cu art. 338 CP RM este aplicabilă și în cazul infracțiunii de „Trădarea de Patrie”, atunci când ea este comisă prin acțiunea alternativă de spionaj. Spre deosebire de infracțiunea de „spionaj”, care poate fi săvârșită doar de un cetățean străin sau de un apatrid, în cazul infracțiunii de „Trădarea de Patrie” aceasta poate fi comisă doar de un cetățean al Republicii Moldova.

Potrivit celor menționate *supra,* distincția dată își găsește fundamentul în însăși semnificația termenului de „Patrie”, care potrivit DEX-ului, este definită ca mediul politic, social și cultural în care își desfășoară viața și lupta fiecare popor; teritoriu locuit de un popor; țară în care s-a născut cineva și al cărei cetățean este [4, p. 759]. Reiese că doar cetățenii Republicii Moldova pot comite infracțiunea de „Trădarea de Patrie”, aceasta reflectând o încălcare a obligației de fidelitate față de propria țară și societate.

La rândul său, „divulgarea secretului de stat” constă, de asemenea, în transmiterea de informații care constituie secret de stat unui stat străin, unei organizații străine sau agenturii lor, pentru a fi folosite în dauna intereselor Republicii Moldova [10, p. 748]. Totodată, infracțiunea de „Trădare de Patrie” se deosebește de infracțiunea de „divulgărea secretului de stat” prin faptul că în cazul infracțiunii prevăzute la art. 344 CP RM fapta este săvârșită de către o persoană căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau munca sa [7].

Această deosebire între infracțiunea de „Trădarea de Patrie” și cea de „divulgarea secretului de stat” reflectă preocuparea legiuitorului de a diferenția gravitatea și specificul fiecărei fapte, în funcție de subiectul și circumstanțele în care a fost săvârșită nemijlocit fapta prejudiciabilă. Astfel, în timp ce infracțiunea de „divulgarea secretului de stat” implică încredințarea sau accesul privilegiat la informațiile atribuite secretului de stat, infracțiunea de „Trădarea de Patrie” are un caracter mai larg, incluzând acte deliberate care pun în pericol securitatea și suveranitatea statului prin diverse mijloace, inclusiv prin colaborare directă cu entități străine ostile.

Prin „acordare de ajutor în vederea desfășurării unor activități ostile împotriva securității statului” presupune săvârșirea de către un cetățean al ei din însărcinarea unui serviciu de cercetare străin sau din inițiativă proprie a unor acțiuni în dauna suveranității, independenței, unității, indivizibilității, securității sau capacității de apărare a Republicii Moldova. Formele acordării de ajutor unui stat străin pot fi următoarele: recrutarea cetățenilor pentru serviciul de cercetare străin, favorizarea spionilor străini, a diversioniștilor, teroriștilor și a altor agenți străini sau comiterea unor acțiuni orientate spre antrenarea Republicii Moldova într-un război sau spre întreruperea relațiilor diplomatice ori a contractelor internaționale cu alte țări, întocmirea pentru țări străine a unor date cu caracter tendențios etc. [11, p. 527].

Prin urmare, această diverstitate a formelor de manifestare a ajutorului acordat unui stat străin subliniază încă o dată complexitatea și periculozitatea infracțiunii de „Trădarea de Patrie”. În același timp, impune o atenție sporită în evaluarea probelor și în încadrarea juridică corectă a faptelor, având în vedere impactul direct asupra securității naționale și integrității statului. Analiza detaliată a circumstanțelor concrete ale fiecărui caz în parte este esențială pentru determinarea gradului de vinovăție și pentru aplicarea justă a sancțiunilor prevăzute de lege.

Configurația juridică a infracțiunii de „Trădarea de Patrie", așa cum este conturată în legislația penală a Republicii Moldova, reflectă o preocupare constantă a statului de a proteja valorile fundamentale ce țin de suveranitate, independența, securitate și ordinea constituțională a Republicii Moldova.

În concluzie, analiza conceptului de „Trădarea de Patrie" din perspectivă lingvistică, doctrinară și juridico-penală evidențiază natura deosebit de periculoasă a acestei infracțiuni, care afectează direct fundamentul existenței și securității statului. Indiferent dacă este analizată în cadrul dreptului național sau al unor sisteme de drept străine, *trădarea* este sancționată ca o formă supremă de neloialitate față de propria țară, manifestată prin colaborarea cu entități ostile în detrimentul intereselor naționale.

În Codul penal al Republicii Moldova, „Trădarea de Patrie" este reglementată într-o formă complexă, care cuprinde mai multe modalități alternative de comitere, vizând valorile constituționale esențiale. La rândul său, această abordare reflectă atât particularitățile geopolitice ale statului, cât și imperativul apărării suveranității naționale.

Având în vedere intensificarea riscurilor de securitate și apariția unor noi forme de amenințări îndreptate împotriva Republicii Moldova, consolidarea cadrului normativ și conceptual referitor la infracțiunea de *trădare*, reprezintă nu doar o necesitate juridică, ci și un imperativ strategic pentru protejarea interesului național și al loialității civice.

Totodată, analiza doctrinară actuală semnalează o tendință de revizuire terminologică a noțiunii de „Trădarea de Patrie", în sensul unei denumiri mai exacte, precum „Trădarea Republicii Moldova", care ar reflecta mai fidel conținutul juridic al incriminării prevăzute la art. 337 din Codul penal. Această propunere deschide, implicit, un cadru de reflecție atât pentru sistemul de drept al Republicii Moldova, cât și pentru alte sisteme juridice, în vederea actualizării conceptelor juridico-penale în raport cu realitățile contemporane de securitate.

Referințe bibliografice:

1. LOGHIN, O., TOADER, T. *Drept penal român. P*artea specială – ediția a IVa, revăzută și adăugită cu modificările și completările aduse Codului penal prin Legea nr.197 din 13 noiembrie 2000 și Ordonanța de Urgență nr. 207 din 15 noiembrie 2000. București: Casa de Editură și Presă „Șansa" S.R.L. 2001. 736 p. ISBN 9739167926.
2. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicat: 13 noiembrie 2024 în Monitorul Oficial nr. 466 art. 635. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro# [Accesat: 29.06.2025].
3. DEX. Dicționare ale limbii române. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/tr%C4%83dare [Accesat: 29.06.2025].
4. COTEANU, I., SECHE, S., L., SECHE, M., *DEX. Dicționar explicativ al limbii române,* ediția a II-a. București, 1998. 1193 p.
5. Diaconescu, Gh., Duvac, C. *Tratat de drept penal. Partea Specială*. București: C.H. Beck, 2009. 1168 p. ISBN 978-973-115-541-8.
6. РИБЧУК, В. Н. *Государственная измена и шиновая: уголовно-правовое и кри СПБ*. Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. с.1102 ISBN 978-5-94201-535-0.
7. Codul penal al Republicii Moldova: nr.985 din 18 aprilie 2002. Publicat: 14 aprilie 2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136064&lang=ro [Accesat: 29.06.2025].
8. BRÂNZA S., STATI V., *Tratat de drept penal. Partea specială, vol. II.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-468-0.
9. MACARI, I., *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială.* Chișinău: Centrul Ed. al USM, 2003. 509 p. ISBN 9975-70-247-3.
10. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, GHE., BERLIBA, V., BUDECI V., CARPOV, ULIANOVSCHI, X., URSU, N., *Codul penal al Republicii Moldova: Comentariu* (Legea nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. Cu toate modificările operate până la republicare în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 72-74/195 din 14 aprilie 2009. Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). Chișinău: Editura Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0.

11. BORODAC, A., *Manual de drept penal: Partea Specială: pentru învățământul universitar.* Chișinău: F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8.
12. Рибчук, В. Н. *Государственная измена и шиновая: уголовно-правовое и криминологическое исследование.* Санкт-Петербург: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. 1102 с. ISBN 978-5-94201-535-0.

Date despre autor:
Ion BALANEL, doctorand, Școala Doctorală „Științe Juridice”, Universitatea de Stat din Moldova, Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal.
ORCID: 0009-0001-5139-1924
E-mail: nicu.balanel123@gmail.com

Prezentat: 17.09.2025